

## Nordiska bränder

En del av jobbet som professionell historiker går ut på att hastigt och lustigt kommentera diverse rafflande nyheter och åsikter om spektakulära händelser i det förflutna. Då känns det nästan som att vara "alltid beredd" som hjälten i barnens numera säkert avdankade TV-serie *Brandman Sam*. För min del har det på senaste tid handlat om att kommentera diverse uppfattningar om två vändpunkter i vårt lands historia, finska kriget 1808–1809 och fortsättningskriget 1941–1944.

Senast ombads jag kommentera en recension i *Dagens Nyheter* (22.1.09), i vilken resultaten av ett nyligen slutfört forskningsprojekt om fångläger i Finland under fortsättningskriget sammanfattas med den klatschiga rubriken "Finland bidrog till Förintelsen".

Bjarne Nitovuoris balanserade och insiktsfulla recension av projektets slutrapporter i söndagens HBL (25.1.09) borde absolut få spridning också i Sverige. Som Nitovuori alldeles korrekt betonar var det inte antisemitismen utan antibolsjevismen som var det ideologiska kittet i det finsk-tyska vapenbrödrskapet.

Men hur skall detta förklaras för en västerländsk publik, som har börjat dra ett likhetstecken mellan andra världskriget och den systematiska förintelsen av Europas judar? Ett sätt att gå till väga är att påminna åhörarna, tittarna eller läsarna om de krassa orsakerna till att Finland drogs med i andra världskriget. Och till att dess statsledning insåg att man måste liera sig med Hitlers Tyskland för att undvika en sovjetisk invasion.

Ett annat och kanske ännu mer begripligt sätt är att förklara Finlands komplicerade situation under krigsåren i en nordeuropeisk kontext. Det var inte de nordiska länderna som började andra världskriget. Den europeiska stormaktskonflikten spred sig till våra breddgrader av två övergripande skäl. För det första handlade det om Leningrads säkerhet, för det andra om kontrollen över de svenska malmfälten.

Sovjetunionen försökte invadera Finland för att förhindra att tyskarna anföll Leningrad via Finska viken. Och Tyskland ockuperade Norge för att förhindra att en brittisk armé landsattes i Narvik och besatte de svenska malmfälten, vars fyndigheter till stor del såldes till den tyska krigsindustrin.

Det är kanske inte så smickrande, men faktum är att stormakterna inte är speciellt intresserade av hur de fåtaliga nordborna tänker och känner. För dem är Norden och dess omgärdande havsområden territorier som av olika skäl kan vara bra att behärska. Så var det också under andra världskriget. Hitlers Tyskland behövde den svenska järnmalmen och Finlands flankstöd i nordost. Därför lämnade den tyska statsledningen Sveriges och Finlands judiska medborgare helt i fred och undvek även i övrigt att ge alltför mycket utlopp för sin antisemitism i dessa länder.

Ett liknande tankesätt fanns bakom de allierades beslut att låta Finland kvarstå som självständig nation. Det väsentliga var Leningrads säkerhet, inte omsorgen om Finlands folk och kultur.

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 29.1.2009